

Ивана Симијонових²³

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

**ВИДОСАВЉЕВИЋ. СЛАЂАНА (2014). ЕКОЛОШКИ
САДРЖАЈИ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА.
ЛЕПОСАВИЋ: УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У ПРИЗРЕНУ-
ЛЕПОСАВИЋУ**

*„Природа хоће да живи,
а она живи кроз нас.“
(Владика Николај, В: Видосављевић, 2014: 45)*

Научна монографија *Еколошки садржаји у настави природе и друштва* проф. др Слађане Видосављевић садржи, уједно са литературом, 201 страницу ауторског текста. Литература коју је аутор користио је савремена, како домаћа, тако и страна, укључујући велики број библиографских јединица. У оквиру литературе која броји 182 библиографске јединице наведени су и уџбеници од првог до четвртог разреда за предмете Свет око нас и Природа и друштво.

Садржај монографије разврстан је у следеће делове: Предговор, Увод, седам међусобно повезаних поглавља, Закључна разматрања, Сажетак, Литература и Регистар личних имена.

Аутор у Предговору указује да је монографија *Еколошки садржаји у настави природе и друштва* произашла из докторске дисертације *Садржаји из заштите и унапређења животне средине у настави природе и друштва*. Истичући значај еколошких садржаја у настави природе и друштва, аутор наводи „да управо ова знања треба да буду императив у будућем развоју еколошке свести детета” (стр. 9). Његова намера је да анализом наставних еколошких садржаја у млађим разредима основне школе у оквиру наставе природе и друштва укаже да се „могу постићи добри резултати у почетном еколошком образовању деце тог узраста”

²³ iva.simijonovic@gmail.com

(стр. 10), као и да предложи неке допуне у циљу побољшања наставе у том погледу.

У Уводу аутор посебно наглашава да основно образовање треба да садржи елементе еколошког образовања које подразумева садржаје из области заштите и унапређења животне средине, чиме ће се допринети ученичком разумевању и схватању постојећих еколошких проблема. „Задатак овог истраживања је да се теоријском анализом садржаја наставе природе и друштва у постојећем наставном програму установи квалитет и квантитет садржаја о заштити и унапређењу животне средине, и сходно томе на којем се нивоу остварују циљеви и задаци васпитања и образовања у млађим разредима основне школе!” (стр.14–15).

„Историја човечанства почиње са првим упознавањем природе и положаја човека у њој” (стр.17). Овом сентенцом аутор започиње писање првог поглавља и првих страница своје научне монографије, истичући на тај начин нераскидиву везу природе и човека која постоји одувек. Бавећи се историјским аспектима развоја еколошке свести у овом поглављу аутор наводи најпре мисли грчких филозофа (Талес, Анаксимандар, Анаксимен, Хераклит, Демокрит Аристотел, Платон и др.) који су први представили своја виђења света. Поред грчких филозофа, аутор пише и о Јосифу Панчићу који је допринео развоју еколошке мисли у Србији, а након тога и о његовим следбеницима – Адамовићу и Кашанину. На крају наводи незаобилазане и кључне доприносе чувеног универзитетског професора Сенише Стојановића, који се сматра оснивачем српске екологије.

Друго поглавље је *Угроженост и заштита животне средине*. У овом поглављу проф. др Слађана Видосављевић пише о немилосрдном искоришћавању природних ресурса на планети Земљи, о непрекидном загађењу животне средине и позива на савест све нас. Апелује да сви дамо свој допринос у очувању животне средине. Наглашава да је потребно да природу и животну средину сачувамо и за будућа поколења. „Јер, ресурси којима владама припадају исто толико будућим генерацијама, колико и нама” (према: Тесла 1995: 455).

Треће поглавље се надовезује на друго. Истакавши чињенице о угрожености животне средине у другом поглављу, аутор у трећем поглављу пише о еколошкој кризи и неопходности развијања еколошке свести и еколошке културе.

Заштита и унапређење животне средине у систему формалног образовања и васпитања је четврто поглавље.

Образовање о заштити и унапређењу животне средине због свог великог друштвеног значаја тема је бројних научних конференција: Конференција Уједињених нација о животној средини одржана у Стокхолму (1972); Друга конференција о заштити човекове средине у Најробију (1982); Конференција УН са темом „Околина и развој” (1992). Епилози конференција указују на то да еколошко васпитање и образовање и њихови садржаји треба да буду заступљени „у свим предметима” (стр. 67), као и да еколошко образовање треба да буде комплексно и да се у том процесу повезују знања о природној и друштвеној компоненти човекове средине” (стр. 68). Аутор издваја и то да заступљеност еколошких садржаја у наставним програмима зависи од образовних система који су се кроз историју у процесу спровођења реформи мењали, али се тиме значај еколошких садржаја није умањивао. Он види могућности за отклањање недостатака из области заштите и унапређења животне средине у обрађивању ових садржаја како интегративно, тако и аутономно, имајући у обзир „узраст, стручне усмерености, материјалне и кадровске потенцијале образовних установа” (стр. 96).

У петом поглављу *Методика наставе природе и друштва у концепцији основног образовања*, аутор дефинише методiku појмовно, истичући и то да је методiku као једну од педагошких дисциплина потребно дефинисати у циљу њеног одређења у научном систему. У вези са овом тврдњом аутор представља бројне дефиниције методике. Анализирајући литературу, проф. др Слађана Видосављевић пише о методици наставе природе и друштва у корелацији са другим наукама (педагошким дисциплинама, психолошким дисциплинама, социолошким дисциплинама, филозофским дисциплинама). Такође, аутор указује и на интердисциплинарност наставних предмета Природа и друштво и Свет око нас у оквиру којих се усвајају знања о еколошким садржајима.

Шесто поглавље *Настава природе и друштва у функцији еколошког васпитања и образовања* је веома значајно подручје за све учитеље, будуће учитеље и све оне који се професионално баве методиком наставе природе и друштва, као и наставним предметима који се изучавају у млађим разредима основне школе (Свет око нас у првом и другом разреду, а Природа и друштво у трећем и четвртном разреду). У овом поглављу проф. др Слађана Видосављевић пише о заступљености еколошке области заштите и унапређења животне средине од првог до четвртог разреда.

Анализирајући педагошку документацију, као и наставне планове и програме, она закључује да су у програмској структури еколошки садржаји „посебно присутни у циљевима, задацима (исходима) и садржајима наставних предмета” (стр. 134) Света око нас и Природе и друштва. Особити допринос овог поглавља огледа се у представљеној детаљној анализи заступљености еколошких садржаја у овим предметима за сва четири разреда. Такође, аутор је разматрао и предвиђене васпитно-образовне циљеве, као и опште и оперативне задатке.

У последњем седмом поглављу *Досадашња истраживања*, проф. др Слађана Видосављевић наводи ауторе (Кундачина, Ждерић, Милтојевић, Пауновић, Узелац, Матановић, Маринковић, Веиновић и др.) који су на неки начин дали допринос овој теми, истражујући само неке њене фрагменте. Иако је тема актуелна, увиђа се да још није довољно истражена и да се о њој није довољно писало како у свету, тако ни у нашој педагошкој литератури – закључује аутор.

Научна монографија проф. др Слађане Видосављевић се може окарактерисати и као уџбеник, стога је она од посебног значаја за студенте учитељских и наставничких факултета, затим за учитеље и све оне којима је екологија предмет интересовања.